

■ **چهار سال اختلاف بین فیلم اول و دوم‌تان نشان می‌دهد که برای رسیدن به فیلم دلخواهتان صبر کرده‌اید. کدام وجه قصه «جمشیدیه» شما را جذب کرد تا در فیلمنامه‌ی پرورانید و جلوی دوربین ببرید؛ دو راهی برای گفتن یا نگفتن حقیقت، عواقب بی‌اخلاقی در جامعه و تعرض زنایی و خشونت، چرخش ناگهانی روایت یک اتفاق و...**

یلدا جبلی: بخشی از این فاصله چهارساله به این برمی گردد که اول باید به قصه‌ای برسم که از همه نظر برایم جذاب باشد آنقدر که تمام هوش و حواسم درگیرش شود و در نگاه ایده‌آل‌تر تأثیر مثبتی هم در جهان اطرافم بگذارد و دیگر اینکه به هر حال مسیر فیلمسازی سختی‌ها و موانع خاص خودش را دارد. چنانکه بعد از فیلم اولم قصد داشتم فیلم دیگری بسازم، فیلمنامه‌ای که خیلی دوستش داشتم و بیش‌تر از یک سال از عمرم را هم پایش گذاشتم اما در نهایت متأسفانه مجوز ساخت نگرفت. در خصوص «جمشیدیه» از میان جذابیت‌هایی که به آن اشاره کردید نتیجه بی‌اخلاقی در جامعه قطعاً مسأله‌ای است که ذهنم همیشه درگیرش بوده و هست اینکه بی‌اخلاقی، سقوط ارزش‌ها و سست شدن یک جامعه از نظر فرهنگ چه بلایی می‌تواند بر سرش بیاورد. در کنار این چرخش ناگهان یک اتفاق هم برایم خیلی جذاب بود، اینکه یک حادثه‌ی تراحتی می‌تواند شکل عوض کند اینکه بسیاری از اتفاق‌ها و تصمیمات ما انگار بر لبه تیغ حرکت می‌کنند که هر لحظه هر کدام می‌تواند از طرفی به طرف دیگر کشیده شود و آن اتفاق و به دنبالش تأثیر آن بر زندگی ما کاملاً شکل عوض کند.

■ **در سال‌های اخیر در سینمای ایران تعداد چشمگیری فیلم درباره خشونت، قتل و قصاص ساخته شده که نشان‌دهنده حساسیت و مسئولیت‌پذیری سینمای ایران است. مسلمان‌کار فیلمساز طرح مسأله است و یک فیلم اجتماعی قرار نیست راهکار نشان بدهد اما به‌عنوان یک علاقه‌مند به موضوعات اجتماعی به اعتقاد شما برای حذف تمام این چیزهایی که به گفته‌ی ترانه یک آدم عادی را به قاتل تبدیل می‌کند، چه کار باید کرد؟**

فریدین خلعتبری: وظیفه ما این بود که طرح موضوع کنیم، اما برای یافتن راهکار باید سراغ جامعه‌شناسان و کسانی رفت که در حوزه روان‌شناسی اجتماعی

کار کرده‌اند. برای این سؤال پاسخ آنها کارشناسانه و دقیق‌تر است.

■ **«جمشیدیه» از تعرضی حرف می‌زند که ما شبانه‌روز در همه جا با آن مواجه هستیم، تعرض زنایی، هتاکي، فحاشی، ناسزا. اتفاقاتی ناخوشایند که از کوچه و خیابان و استادیوم‌های ورزشی حتی به شبکه‌های اجتماعی هم کشیده شده است. میزان صبر، مدارا و تحمل ما در پایین است. به نظر می‌رسد ترانه با توجه به موقعیت خانوادگی و جایگاه اجتماعی‌اش از تحمل و صبوری بیشتری برخوردار باشد. یا اینکه به اعتقاد شما میزان تحمل آدم‌ها ارتباط مستقیمی به این مؤلفه‌ها ندارد.**

جبلی: اهمیت موضوع همین جاست. جایی خطر بیشتر احساس می‌شود که آدم‌هایی از جنس ترانه هم دیگر نمی‌توانند رفتاری موجه داشته باشند درواقع می‌شود گفت دیگر طرفشان پر می‌شود. اتفاقاً این ور ماجرا ترسناک است. افرادی که ریشه فرهنگی و خانوادگی قوی و تربیتی درست با تمام شاخصه‌های مطلوب یک جامعه دارند قطعاً در مواجهه با اتفاقاتی مشابه قصه جمشیدیه تلاش می‌کنند شرایط را اصلاح کنند و در مسیر بهبود اوضاع حرکت کنند یا حداقل به رفتار و قضایی که درست است دامن نزنند و سکوت کنند، اما اگر این سکوت و رفتار موجه تأثیری نداشته باشد نمی‌شود توقع داشت، ادامه پیدا کند. متأسفانه وقتی تلاش برای اصلاح جواب ندهد و امیدوی هم به بهبود نباشد، سکوت در برابر سقوط تبدیل به خشمی نهفته می‌شود که سر باز کردنش گاه می‌تواند ویرانی به‌نبال داشته باشد.

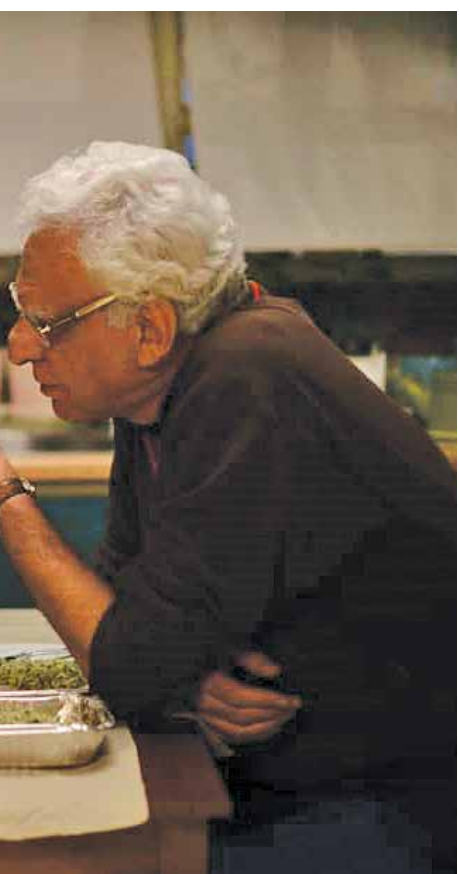
خلعتبری: اتفاقاً در ناهنجاری‌های اجتماعی بیشترین آسیب را کسانی می‌بینند که متوجه آن هستند. هدف فیلم توجیه رفتار آدم‌هایی از جنس ترانه نیست. هیچ حقی به کسانی که به هر شکل به این ناهنجاری دامن می‌زنند، نمی‌دهد. فیلم به طرفین دعوا پرداخته است و اگر احیاناً جانبداری حس می‌شود به این خاطر است که ترانه بیشترین آسیب را در این ماجرا می‌بیند. «جمشیدیه» از خشونت و ضربه آن به اخلاق صحبت می‌کند، حوادثی که هر روز تکرار می‌شود.

■ **این انتقاد را می‌پذیرید که تک گویی‌های امیرور ترانه در دادگاه تحلیل این آسیب را به رخ کشیده و این صحنه‌ها را تبدیل به خطابه کرده است.**

جبلی: دادگاه‌هایی که معمولاً در سینمای ایران دیده‌ایم مربوط به نوع دیگری از مجرمان است که با شخصیت قصه ما فاصله زیادی دارند، به‌همین دلیل ترانه و نوع ادبیاتش شاید متفاوت به‌نظر برسد. براساس تجربه متعددی که از حضور در دادگاه‌های مختلف داشتیم و همچنین با استناد به برخی از آثار سینمای جهان که من و فردین خلعتبری به اتفاق دنبال کردیم، به این نتیجه رسیدیم که آدمی مثل ترانه در دادگاه این چنین صحبت می‌کند و می‌شود که قاضی در برابر خطابه شخصیتی از جنس ترانه واکنشی متفاوت نشان دهد که باعث طولانی شدن دفاعیات متهم شود.

خلعتبری: به‌طور طبیعی متنی که به‌عنوان عریضه برای دادگاه می‌نویسیم متفاوت از متن یک نامه است. باید از الفاظ رسمی استفاده کنیم، زبان دادرسی در ساحت دادگاه زبان رسمی است. کلمات و عبارات از حالت محاوره خارج می‌شود و ممکن است جنبه شعاری بگیرد. هر کسی بگوید من بی‌گناهم شعاری به نظر می‌رسد چون از خودش تعریف کرده اگر چه در محضر دادگاه این بی‌گناهی باید به اثبات برسد. وقتی جان آدمی به نتیجه محاکمه بستگی دارد و قاضی باید در مورد زندگی متهم تصمیم بگیرد گاه متهم با اصرار بر معافی کلی و فلسفی تلاش می‌کند خود را تبرئه کند. این شعار نیست اصرار منطقی و فلسفی است.

■ **توجه به مفاهیمی مثل گناه، وجدان و نقش تقدیر در تعیین وضعیت جرم در فیلم که از زبان بابک، دوست وکیل**

یلدا جبلی و فردین خلعتبری در گفت‌وگو با «ایران»:

«جمشیدیه» از خشونت و ضربه آن به اخلاق می‌گوید

ترکس عاشوری خبرنگار

«جمشیدیه» دومین تجربه بلند سینمایی یلدا جبلی است. فیلم اول این کارگردان «داره صبح میشه» در سی‌وسومین دوره فیلم فجر کاندیدای بهترین فیلم بخش «هنر و تجربه» شد و سال ۹۳ در همین گروه به اکران رسید. «جمشیدیه» مضمونی اجتماعی دارد و به موضوع حساس و مهم خشونت‌های کلامی و عواقبت آن در جامعه می‌پردازد. جبلی باستفایه قراردادن این موضوع، نشان می‌دهد که چگونه یک دعوای به‌ظاهر ساده خیابانی، فحش‌ها و بد و بیراهه‌هایی که این روزها از خیابان‌ها تا ورزشگاه‌ها تسری یافته می‌تواند عواقب جبران ناپذیری داشته باشد و زندگی‌ها را به نابودی بکشاند. «جمشیدیه» فیلم پر بازنگری است. سارا بهرامی و حامد کمیلی

جور دیگرست. حرف‌های او برخاسته از تار و پود روح و جان یک زن است؛ زنی که در طول قصه بخوبی او را شناخته‌ایم قرار است برای تغییر سرنوشت زن دیگری صحبت کند که از او هم به شناخت کاملی رسیده‌ایم، پس به نظر می‌رسد با شناخت کامل از این‌دو زن، ناگفته‌ماندن تأثیر بیشتری دارد... و به سلیقه شخصی من در روایت نزدیک‌تر بود. در کل من این ناگفته‌ها را در سینما دوست دارم. شاید اگر روایت قصه اجازه می‌داد در جاهایی بیشتر سراغ این دس‌ت ناگفته‌ها می‌رفتم.

■ **چرخش ناگهانی تصمیم مادر و فشاری که به فرزندان‌ش می‌آورد با رئالیست فیلم**

به‌دی‌ها را با تردید قبول می‌کند و بلافاصله می‌گوید ستار باید در این باره تصمیم بگیرد. در صحنه کلانتری هم مردد است و صورتی که وقتی دختر و پسرش ماجرا را می‌فهمند واکنش هیجانی نشان می‌دهند. او مادر است و نمی‌تواند مثل فرزندانش رفتار کند. اینجا خودش را مسئول می‌داند و در عین حال تردید دارد به نجات یا قصاص کسی که خودش اقرار کرده است.

■ **کیومرث پوراحمد کارگردان و بهرام عطیمی انیمیشن‌ساز را به‌عنوان بازیگر می‌بینیم. چطور به این انتخاب‌ها رسیدید؟**

تئاسب نقش‌ها بود.

همخوان نیست. آیا این مادر زجر کشیده خود را مسئول مرگ شوهرش می‌داند و بر این اساس مایل به قصاص ترانه نیست؟ خلعتبری: از همان دیدار اول، مادری را می‌بینیم که شخصیت آرامی دارد و در عین حال مبهوت است و با تردید به ماجرای مرگ شوهرش نگاه می‌کند؛ شوهری که عاشقانه دوستش دارد. چرخش ناگهانی نیست چون از ابتدای قصه عکس‌العمل خاصی از او نمی‌بینیم، یک کندی در واکنش رفتاری او وجود دارد که صرفاً به خاطر شخصیتش نیست، به‌ترذگی از ماجرایبی است که بر سرشان آوار شده است. از همان صحنه اولین دیدار با ترانه هم پول

چفت و بست نمی‌شود و در واقع قصه در بیان مفهومی خود دچار لکنت می‌شود. یا مثلاً در پردازش جامعه‌شناختی طبقاتی قابل نقد است و بر مبنای یک تصویر و تصور کلیشه‌ای پایین شهری را بد دهن و فحاش و بالای شهری را مؤدب نشان می‌دهد. وقتی برای یک مفهوم، موقعیت و پیام درست، تمهید دراماتیک درست و دقیقی طراحی نمی‌شود قصه به شعاریدل می‌شود و از دست می‌رود. مشکل اصلی جمشیدیه همین است و عنوان فیلم که نسبت نمادین و معناداری با مضمون قصه ندارد. با این حال انتخاب سوزه و پرداخت به خشونت کلامی و پیامدهای آن قصه جامعه امروز ماست که فیلم بموقع به سراغ آن رفته است.

نمایی از فیلم با بازی کیومرث پوراحمد و حامد کمیلی

پس از فیلم «ایتالیا، ایتالیا» این بار در قالب یک فیلم در ژانر حادثه‌ای در کنار هم قرار گرفته‌اند. پانته‌آ پناهی‌ها به‌عنوان نقش مکمل زن بازی تأثیرگذار در فیلم دارد. در کنار او سعید چنگیزیان، ستاره پسیانی و ندا جبرائیلی حضور دارند. از نکات جالب توجه حضور کیومرث پوراحمد و بهرام عطیمی در گروه بازیگران است. این فیلم که در بخش مسابقه سی‌وهفتمین جشنواره فیلم فجر حضور داشت این روزها در پلتفرم‌های نماوا و فیلمپو به‌صورت آنلاین اکران می‌شود. به‌همین بهانه یلدا جبلی (فیلمنامه‌نویس، کارگردان و تدوین‌گر) و فردین خلعتبری (آهنگساز، فیلمنامه‌نویس و طراح صحنه) درباره «جمشیدیه» به گفت‌وگو نشستند.

جبلی: در ذهن من آقای پوراحمد خیلی به کاراکتر پدر امیر نزدیک بود. جدای از این برایم مهم بود که با خودشان بار شخصیتی به قصه اضافه کنند. برای نقش قاضی هم دوست داشتیم سراغ چهره‌ای برویم که پیشداوری درباره او و این که حکمش چه خواهد بود، وجود نداشته باشد. در عین حال نمی‌خواستیم چهره‌ای خنثی باشد بنابراین را باطمینان آقای بهرام عطیمی را برای این نقش انتخاب کردیم.

■ **پس از فیلم «داره صبح میشه» در دومین تجربه همکاری با یلدا جبلی، کار طراحی صحنه را انجام داده‌اید. این همکاری بیشتر بر اساس شناخت از سلیقه ایشان و تسلط به فضای قصه جزئیات آن به خاطر نگارش فیلمنامه است یا پیش از این هم طراحی صحنه را تجربه کرده‌اید؟**

خلعتبری: اصولاً چیدمان را دوست دارم ولی در این فیلم نیاز داشتیم که بسیاری از صحنه‌ها را از اول بسازیم. کلانتری، دادگاه و... آماده نبود و چون همه چیز باید ساخته می‌شد تجربه جالش برانگیزی بود. اگرچه در نهایت به‌هیچ وجه خودم را طراح صحنه نمی‌دانم به‌دلیل اینکه در سینما با طراح صحنه‌هایی رو به رو بودم که کارشان اعجاب‌انگیز است و به‌معنای واقعی طراحی صحنه انجام می‌دهند. کاری کردم که با نگاه کردن از روی دست آنها یا به پیروی از الگوهای رئالیستی و متداول بوده است. تمام تلاش من هم این بود که همه چیز رئالیستی و واقعی باشد. قضاوت درباره اینکه حاصل کار هم همین درآمد یا نه با مخاطب است اما من و دستیارانم تمام صحنه‌ها را با هم ساختیم و چیدیم.

■ **هم‌زمان با نوشتن فیلمنامه به موسیقی هم قفر می‌کردید؟**

خلعتبری: موقع نوشتن فیلمنامه اصلاً به موسیقی فکر نمی‌کردم. بعد از ساخت فیلم، موسیقی را نوشتیم و در ادامه تغییرات زیادی هم روی آن ایجاد شد تا رسید به آن چیزی که الان با آن مواجه هستیم. موسیقی فیلم هم دو ساحت دارد؛ یک موقعیت درونی و ذهنی کاراکترها و در بعضی جاها هم متأثر از ریتم فیلم.

■ **موسیقی حضور پررنگ و غالبی دارد. درک شما از فیلمنامه و طیف احساسی فیلم با کارگردان همسان بود یا برداشت خودتان را پررنگ دیدید.**

خلعتبری: به‌هیچ وجه نمی‌خواستم با موسیقی بار عاطفی فیلم را تشدید

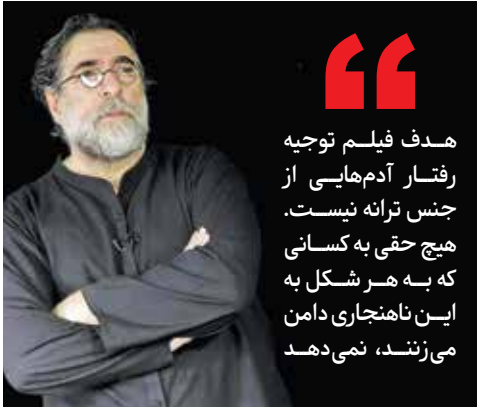
کنم بجزر سکانس بازپرسی. سعی کردم موسیقی سکانس‌ها را بیشتر به هم مرتبط کند. درباره نسبت موسیقی با فیلمنامه هم تصمیم نهایی با کارگردان است. واقعاً این گونه نبود که چون در نگارش فیلمنامه سهیم بودم بخواهم نظرم را تحمیل کنم. در واقع روال کار هیچ تفاوتی با دیگر تجربیاتم نداشت.

■ **جنس بازی پانته‌آ پناهی‌ها انگ نقش است. یک بازی درونگرا که قابل ستایش است. راجع به این همکاری و تعاملی که برای درآمدن نقش ایجاد شد بگویید.**

جبلی: پانته‌آ پناهی‌ها بازیگر درجه یکی است. تمام بازیگرانی که در «جمشیدیه» کنار ما بودند درجه یک هستند، با انرژی زیاد همراه شدند و تلاش کردند به بهترین شکل از شخصیت‌های فیلم برسند. چون به‌صورت مشخص از پانته‌آ پناهی‌ها نام بردید باید بگویم تمام کسانی که با او کار کرده‌اند اتفاق نظر دارند که او بازیگر خاص و ویژه‌ای است هم از نظر توانایی بازیگری و هم از لحاظ همراهی بی‌نظیر و بی‌دریغ با گروه. در همکاری با بازیگری با این ویژگی‌ها خیلی راحت می‌شود به تعریف درست و خلق یک شخصیت در قصه رسید.

■ **چطور شد که با وجود آگاهی از عدم امنیت و مصونیت آثار در اکران آنلاین، به اکران فیلم‌تان در این موقعیت رضایت دادید. از شرایط اکران راضی هستید؟ چه پیشنهادی برای بهتر شدن وضعیت اکران آنلاین دارید.**

جبلی: خوشبختانه با متأسفانه اکران آنلاین اتفاقی ناگزیر برای این ایام است. متأسفانه از این جهت که کرونا و تعطیلی سینماها این موقعیت را ایجاد کرده و خوشبختانه از این منظر که فرصتی تازه برای نمایش فیلم ایجاد شده است. به هر حال در شرایط موجود تنها گزینه‌ای که روی میز است و خیلی از فیلمسازها به آن فکر می‌کنند اکران آنلاین است. ما هم مثل تمام فیلمسازان و سواس داشتیم که در زمان خوب و مناسب فیلم را اکران کنیم. از سال قبل برای اردیبهشت امسال برنامه‌ریزی کردیم و تا حدودی مقدمات کار هم انجام شد ولی با ظهور کرونا تمام معادلات به هم ریخت و مسیر اکران به‌سمت آنلاین کشیده شد. اکران آنلاین در صورت عادی شدن شرایط هم یک نیاز جدی برای سینمای ماست البته توقع فیلمسازها برای مصونیت آثارشان بیش از اینهاست. وقتی صاحبان آثار فیلم و سرمایه‌شان را به پلتفرم‌های نمایش آنلاین می‌سپارند در مقابل توقع

دارند برای حفظ امنیت آن تدبیر شود. اگر قرار است اکران آنلاین در سینمای ایران جایی داشته باشد و حیاتش ادامه پیدا کند باید برای امنیت این فضا کوشید.

خلعتبری: در اکران آنلاین چند امتیاز سلب می‌شود. یکی از آنها محرومیت گروه فیلم از مواجهه مستقیم با مخاطب است. اکران در سالن‌های سینما فرصتی برای عوامل می‌سازد تا با مردم فیلم را ببینند و بدون واسطه عکس‌العمل مخاطب را دریافت کنند. در عین حال اکران آنلاین موقعیتی تازه برای سینمای ایران هم ایجاد کرده است. با اکران آنلاین رقابت برای به دست آوردن سالن سینما که رقابت شکوهمندی نیست و حرف و حدیث پشت آن بسیار است، کمتر خواهد شد. در آینده سینما در جهان به‌سمت اکران آنلاین گرایش بیشتری پیدا خواهد کرد و سینمای ما هم از این قاعده مستثنی نیست. حضور در سالن‌های سینما صرفاً به‌خاطر کیفیت بخش و امکانات فنی برای مخاطب جذاب خواهد بود و نه صرفاً فیلم دیدن به شکل گروهی. امیدوارم مردم به خرید بلیت برای تماشای فیلم در پلتفرم‌ها هم عادت کنند و به جای دانلود و نسخه قاچاق، به شکل قانونی فیلم‌ها را ببینند. آگاه باشند که احترام آنها به حقوق صاحبان آثار باعث می‌شود بنیه سینما قوی شود، فیلم‌های بیشتری ساخته شود و آثار بهتری به دستشان برسد. سینما بدون مشارکت جدی مردم و مسئولیت‌پذیری آنها تحلیل می‌رود. با ایجاد امنیت در اکران آنلاین سینمای مستقل که سینمای فرهنگی‌تری است فضای عادلانه‌تری برای دیده شدن و فعالیت خواهد داشت.